

MEMORIALISTICĂ

Ion DUMITRESCU

FILELE MELE DE CALENDAR

Miercuri 29 iulie 1987

Povestea jurnalului Annei Frank mă emoționează. În 1933, o familie de evrei - tatăl, mama, o soră mai mare și Anna, care avea patru ani - emigrează din Germania la Amsterdam. Război, teroare nazistă, vânătoare de evrei. În 1940, Olanda e ocupată. Familia se ascunde într-un hangar vechi - un antrepozit părăsit. Inconfort, privațiuni, angoasă. Anna are acum treisprezece ani. Slabă, plâpândă, zâmbește trist, ochii mari ard, întrebători.

Într-un caiet de pripas, din 1942 până în 1944, fetița scrie zi de zi un jurnal. Fapte mărunte, întâmplări cotidiene, aventuri naive, gânduri, reflexii... Precocitate intelectuală, finețe, sensibilitate, spirit de observație răzbat din fiecare pagină. Fără să-și dea seama, Anna transformă jurnalul într-un document.

În august 1944, Gestapo-ul îi descoperă, percheziționează, confiscă, deportează. Fata pierde într-un lagăr de exterminare. Avea 15 ani. Întâmplător, caietul cu jurnalul e găsit mai târziu într-un vraf de ziare vechi. Însemnările Annei impresionează. Circumstanțele în care au fost scrise, soarta autoarei, repulsia generală față de călăi și teroare stârnesc senzație. Tradus în 32 de limbi, jurnalul e dramatizat, jucat, editorii se-ntrec să-l tipărească, devine *best-seller* mondial. Din cenușa Annei a crescut o floare...

*

Miercuri 11 iunie 1986

Chapeau bas, domnule Cousteau, *chapeau bas*, pentru toate câte ai făcut și le faci!

Prima dată când ți-am văzut profilul de Așchiuță a fost acum 30 de ani, într-un cinematograful de lângă *Madeleine*. Locuiam alături, la *Hotel de Paris*, treceam în fiecare zi pe lângă coada lungă la bilete și până la urmă nu m-a răbdat inima să nu văd ce se petrece. Eu ca eu, dar cel care devenise nerăbdător era Costy. Cu el am așteptat rândul și am savurat celebrul film *Lumea tăcerii*, atunci în culmea succesului. Nu știu dacă obținuse la data când îl vizionam, sau a obținut mai târziu, *Marele Premiu* la Cannes. Lung-metrajul era de un inedit palpitan și stârnea un interes de zile mari. Ne-a entuziasmat, pe Costy l-a dat gata.

Când ieșeam, mi-a mărturisit că unul din visele lui de tinerețe era să devină scafandru. Avusese mai multe, și nu rămăsese decât cu undița și bagheta. Aventura lui Cousteau l-a răscolit într-atât, că trei zile n-a vorbit decât despre misterele mării. Și-a cumpărat o mască și o pereche de labe palmate. Nu știu ce-o fi făcut cu ele, fiindcă nu-mi aduc aminte să-l fi auzit vreodată fabulând despre aventurile lui submarine...

.....

Da, domnule Cousteau! E vorba de întâmplări petrecute acum 30 de ani, dar de atunci și până astăzi, am aflat multe despre dumneata: întâi că te mai cheamă Jacques-Yves, că ești cu trei ani mai mare ca mine și că suntem de-o zodie, apoi că ai fost căpitan de corvetă în Marina franceză, că ești directorul Muzeului Oceanic de la Monaco și că ai organizat primul grup de cercetări marine, la Toulon, că ai inventat un scafandru autonom, că ai perfecționat metodele de filmare sub apă și ai realizat o filmotecă impresionantă, că ai condus și conduci expediții științifice în toate colțurile pământului, din Tunis în Marea Roșie, din Antile în Canare, din arhipelagul grecesc în mările Sudului, din Brazilia-n Hawaii și Insula Paștelui, călărind meridianele ca un duh al vânturilor, răscolind lumea, din fundul mărilor până-n vârful munților... Între timp, te-ai utilat, te-ai motorizat, navighezi pe *Calypso*, ai la dispoziție elicoptere, submarine de buzunar, batiscafuri, circuli peste granițe ca o pasăre măiastră, cetățean liber al lumii...

Ai ajuns ubicv. Unde nu se-așteaptă omul, acolo te găsește. Te văd discutând cu echipa, urmărind o hartă cu degetul, scrutând orizonturile cu ocheanul, făcând planuri, analizând rezultatele... Te văd strecurându-te ca un țipar printre alge și corali, croindu-ți drum prin hățișurile vegetației subacvatice, laolaltă cu delfinii și turmele de pești ciudați, printre carcacele de tirime și vapoare scufundate, răscolind mălurile, scormonind nisipurile, adunând cochilii, bucăți de amfore, fragmente de capiteluri și statui, făcând să vorbească taine demult ascunse, care, altfel, ar fi tăcut pentru totdeauna.

Te-mbăiezi în mările și oceanele globului ca în piscina personală, nu-ți pasă de nimeni și de nimic! Nu ți-e frică de rechini, de peștii cu fierăstrău, de peștii-torpilă, de ventuzele vezicante și spinii otrăviți, de monștrii fioroși, cărora le deranjezi culcușurile...

Dormi în hamac, nu ți-e frig, nu ți-e cald, nu ți-e foame, nu ți-e sete, deși ar trebui să te mai întremezi, să te mai îplinești oleacă. Ți-am zărit de câteva ori toracele și eram gata să-ți număr coastele... Dar, fluidul care te pune în mișcare e formidabil, nu-ți dă pace, nu te lasă să stai o clipă: marinar, scafandru, explorator, biolog, arheolog, ecologist, istoric, profesor, moralist - le faci pe toate din plin, și pe deasupra ești, domnule Cousteau, un cineast emerit. Pentru că văzând atâtea și-atâtea minunății, nu le păstrezi numai pentru dumneata: le încredințezi peliculei, mărturie fidelă peste veacuri. Dacă ți-ai fi propus doar să le povestești, nu te-ar fi crezut nimeni, ca pe Marco Polo...

Și mai ești, domnule Cousteau, nu numai un sociolog de mâna-ntâi - unul de teren, nu de birou -, ești și om politic eficient, fără discursuri și tertipuri diplomatice, ești un mare general, fără pușcă, fără tunuri și bombe atomice, luptător pentru pacea lumii și înfrățirea popoarelor... Îți riști viața printre civilizați și necivilizați, printre drogați și mafioți, printre șacalii traficurilor ilicite, dar până și cei mai răi dintre răi se dau la o parte, fiindcă te prezinți pe teren la luptă dreaptă, blindat cu virtuți care înspăimântă...

În definitiv, cine ești, domnule Cousteau?... Un extraterestru, venit din Cosmos, ieșit spontan din adâncurile oceanului, un trimis al Continentului subacvatic, un „Șarpe cu pene“, un erou legendar, care dacă n-ar fi existat, ar fi trebuit inventat, ca eroii lui Jules Verne?...

Acum știu cine ești, domnule Cousteau. Am aflat: ești un Om, un mare Om, care astăzi, 11 iunie 1986, împlinește 76 de ani!

Dă-i înainte, Bătrâne! Nu șovăi, nu obosi! Avem încă multă vreme nevoie de Dumneata.

*

Sâmbătă 12 decembrie 1987

Inaugurez putina cu varză. Primele trei căpățâni murate, tăiate fideluță, iau drumul cratiței. Garnisite cu „piept ardelenesc“ și-o mămăligă caldă, așteaptă prânzul...

„- Ce mai faci, maestre?... Nu ne-am văzut de multă vreme!“

„- Bucătăresc varza!“

„- Glumești?“

„- Ba, deloc!“ Cum să-mi fie rușine s-amestec varza-n biografie, când am predecesor ilustru pe Aetius, îndepărtat de la curtea lui Valentinian, trăind retras la țară. Dar când se apropiiau hunii cu Attila de porțile Romei, împăratul s-a precipitat să-l cheme.

„- Ce faci, generale?“ - l-au întrebat senatorii, trimiși cu lectica.

„- *Planto cauleum*...“

Și de-atunci au intrat în istorie cu varza și „Câmpiile catalaunice“.

.....

Cea mai veche dintre legume, prețuită de greci și de romani, a ajuns nelipsită pe masa europenilor, iar pe deasupra, de când cu farmacopeea etno-botanică, *Brasica oleracea* lecuiește oftica, râia, gălbeaza, opărelile, arsurile, degerăturile, năduful, scorbutul, ulcerul, viermii... Nu e de mirare că Hippocrate o recomanda contemporanilor drept panaceu, chiar și împotriva beției...

În ce mă privește, devotat căpățânilor murate, nu mi-am dat seama cât le iubesc, decât într-o iarnă, când răzlețit de putina tradițională, le-am aflat undeva, pe *Boissy d'Anglas*, într-o butică de „spécialités balcaniques“...

Dar sarmalele, voluptuoasele, sărbătoreștile, sfintele noastre sarmale, mândria gastronomiei românești?... Mi-aduc aminte de Auric - gurmandul Auric: le-a gustat, le-a mâncat, a mai cerut, ar mai fi vrut... Parcă-l văd la aeroport, trăgând ditamai oala, căpăcită, fiselată... Fuseră fierțe, drese, meșterite cu amor de Jorj.

„- *Mon cher Jean, ca a été un festin, un régal, une vraie ripaille... Quand reviendras-tu?*...“

P.S. Franțuzul are-o vorbă pentru scrierile inutile, lipsite de importanță: „*feuilles de chou*“...

*

Vineri 25 septembrie 1987

Am mai spus și repet că în Grădină, pe banca mea, mă simt între oameni, mă văd încă viu. Mai ales de când se instalează conducta de termoficare și poarta dinspre sere rămâne deschisă, pe aleea circulară în sus și în jos, nu numai muncitorii respectivi, ci și locatarii vilelor și ai blocului roșu, de lângă Uzină.

„ - Să trăiți, domnule profesor!“

„ - Bună dimineața, domnule Bratu. Încotro?“

„ - Să mă hrănesc. Îl luai pe colegul meu de muncă și pornirăm după o pâinică, un pepenuș...“

Domnul Bratu, chiar în salopetă, e bărbat bine. Înalt, bine legat, păr de-acum cărunț, în coamă inelată, nas drept, ochi inteligenți, epidermă bronzată, urcă spre cincizeci. Când ne-a meșterit nouă hota la bucătărie - domnu' Bratu e tinichigiu-șef la Uzina Grozăvești și locuiește în blocul roșu -, acum 15 ani, arăta și mai bine. În haine de Duminică - sacou bleumarine, cămașă albă, cravată-nflorată -, după briantină și pieptene, e inginer, medic, de ce n-ar fi și profesor universitar?... Colegul de muncă e grăsan, chel și mai în vârstă.

„ - Nu vă supărați dacă vă recomand?“

„ - Deloc, domnule Bratu, recomandă-mă!“

„ - Uite, nea Fane, domnul Dumitrescu e profesor universitar...“

Un fior trecu prin șira spinării lui nea Fane, care se-ndoi politicos.

„ - Știi câți ani are?“ Către mine:

„ - Îmi dați voie să vă apreciez?“

„ - Apreciază, domnule Bratu.“

Către Fane, conspirativ:

„ - Peste șaptezeci“. Fane se-ndoaie încă o dată.

„ - Măi, ajungem noi, nea Fane, la șaptezeci?... Se duce dracu' pensioara noastră!“

„ - De ce, domnule Bratu?“

„ - Pentru că nu trăim regulat. Dumneavoastră ați fost un om sacadat: nu băuturistică, nu tutun... Cum să nu trăiești regulat, când ești sacadat?“...

„ - Păi, domnule Bratu, de fumat, n-am fumat niciodată, băuturistică, chiar de-aș vrea, de unde să beau?... Iar femeile...“

„ - În privința asta, am și eu una, nu mă laud. Dar nu e de-ajuns: nu sunt carnaval! Nu mor, domnule, dacă nu mănânc carne, ca alții...“

„ - Nu e rău. Să știi că de la o vreme nici eu nu mai sunt carnaval...“

„ - Păi, ce zisei eu, domnule profesor: cine a fost sacadat, sacadat moare!...“